

Nr 35.

Av herr **Sandén**, om ökat anslag för kapitalökning av studielånefonden.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 1 för innevarande år är på Utgifter för kapitalökning nr III, Statens utlåningsfonder, upptaget ett reservationsanslag å 50 000 kr. för studielånefonden. De av Kungl. Maj:t föreslagna reservationsanslagen för de närmast föregående tre åren voro för 1932/1933 100 000 kr., för 1933/1934 80 000 kr. och för 1934/1935 50 000 kr. De senare årens sänkning av reservationsanslaget har motiverats med rådande finansiella förhållanden och med svårigheten för de studerande att finna anställning. Den summa som varit disponibel för utdelning av fortsatta och nya lån till sådan begåvad och oförvitlig medellös ungdom, som velat i skilda läroanstalter, högskolor och universitet utbilda sig för dels praktiska dels s. k. lärda yrken, har under de här fixerade åren genomsnittligt uppgått till 300 000 kr. Storleken av årets 1935/1936 föreslagna reservationsanslag innebär heller ingen väsentlig ändring eller ökning av den summa, som står till förfogande för utdelning.

Det kan vid ett ytligt betraktande synas onödigt att beklaga detta och begära en väsentlig ökning av studielånefonden i en tid, då den viktigaste frågan för nationen är den att försöka sysselsätta så många arbetslösa som möjligt med praktiskt produktivt arbete, och då utsikterna på många yrkesbanor med studier som förutsättning äro sådana, att en åtstramning snarare än en uppmuntran av inträdet på desamma har förordats.

Men vill man närmare begrunda saken, så kommer man till den slutsatsen, att det vore i hög grad nödvändigt att just nu flera studielån beviljades och att därför anslaget för kapitalökning av fonden väsentligt höjdes.

Det torde nämligen alltjämt vara ett viktigt samhällsintresse — trots svårigheterna på arbetsmarknaden och den ekonomiska krisen — att de unga i vårt land få tillfälle att utbilda sig och välja yrke efter sina anlag och sin begåvning. Det torde också vara så, att frigörelsen från det sociala ståndets och penningens makt över den enskildes utbildningsmöjligheter och yrkesval numera hälsas med tillfredsställelse av alla samhällsklasser och alla politiska meningsriktningar. Så har skett icke minst därför, att under dessa krisår ekonomiska och sociala förändringar ägt rum, som gjort att icke blott de verkligt fattiga, utan även andra befolkningsgrupper i studielånefonden sett en nödvändig hjälp och utväg. Sålunda ha somliga, förut besuttna och ekonomiskt tryggade samhällsgrupper, förlorat sin möjlighet att själva sörja för sina barns utbildning. Dessutom — vilket har

haft en fruktansvärd betydelse för de fattiga studerande — ha dessa förut besuttna förlorat sin förmåga att giva lån åt s. k. goda huvuden bland den fattiga ungdomen eller ge den borgen för lån. Och även där förmåga till borgen funnits, har sådan icke givits på studielån av rädsla för att låntagaren, när utbildningen väl var färdig, icke skulle kunna få anställning.

Då det kan konstateras att i vårt land en stor procent av våra vetenskapsmän, lärare, läkare, domare, ingenjörer, tandläkare, jägmästare, affärsmän o. s. v. studerat på skuld till enskilda personer, icke anhöriga, och på lån i banker med borgensförbindelse, så kan man förstå vilka svårigheter, som under nuvarande förhållanden med trängsel på arbetsmarknaden möter den ungdom som ansvarsfylld och målmedveten söker sin utbildning och sin utkomst. Mer än någonsin förut är möjligheten att få studielån utan borgensförbindelse och med befrielse från omedelbar amortering av största betydelse.

Antalet lån som ur studielånefonden kunnat utdelas har emellertid endast till ringa del motsvarat det verkliga behovet, vilket i någon mån framgår av följande uppgifter från de tre sista budgetåren.

År	Ansökningar		Beviljade		Sammanlagt beviljade lånebelopp
	Fortsatta lån	Nya lån	Fortsatta lån	Nya lån	
1932	252	998	223	74	286 500
1933	211	975	187	122	291 550
1934	228	1 065	209	102	298 400

En synpunkt, som talar för att staten i detta fall icke bör vara njuggare än nödigt, torde även vara det nuvarande ränteläget och det faktiska överflödet av kontanta medel, som icke kunna givas produktiv användning. För det allmänna så väl som för enskilda, lärer det därför vara av vikt att utfinna ändamål för användning av det kontanta penningöverflödet, så att nytta därmed vinnes. En bättre användning för sådant kapital än till utbildning och förkovran av det uppväxande släktet kan icke tänkas — enligt mitt förmenande. När härtill kommer att samma försämrade ränteläge föranlett att stipendiefonder, donationsfonder, få räkna med en mindre avkastning å sitt kapital än som eljest kunnat användas till understöd åt studeranden vid olika slags utbildningsanstalter, kan man nog säga att även minskade möjligheter till stipendier för ungdomens utbildning borde föranleda att staten underlättade vederbörandes behov av lån — när så ske kan utan större uppoffring än vad som här är fråga.

Det har framhållits att en reglering, kanske en åtstramning av tillträdet till vissa banor är av nöden. En dylik åtstramning bör väl dock icke ske på det sättet, att obemedlad och mindre bemedlad ungdom på grund av omöjligheten att skaffa pengar till sin utbildning avskäres från tillträde

till s. k. lärda yrken eller till andra, för vilka en utbildning vid vissa läroanstalter och högskolor är nödvändig.

I närvarande situation i befolkningsfrågan inom det svenska samhället framhålles alltid nödvändigheten av att ge ungdomen ur alla läger förtröstan till framtiden och möjlighet till familjebildning. Att öka möjligheterna för en med vitsord kvalificerad ungdom att utbilda sig till det yrke, deras vilja och begåvning utpekad, torde vara en icke oviktig detalj på den väg, som leder till en sund och livskraftig befolkning.

För att möjliggöra utdelandet av ett större antal lån ur studielånefonden hemställer jag på grund av det ovan anförda,

att riksdagen måtte såsom kapitalökning för *studielånefonden* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 000 kronor.

Stockholm den 17 januari 1935.

John Sandén.
